

توفیق ادب - صفحه ۴۶

#تاریخ ادبیات:

مولوی: صفحه ۱۷۸ کتاب درسی

#معنای لغات:

فضل: بخشش، احسان / حاجت: نیاز / حاجت روا: برآورده کننده نیاز / روا (مصراع دوم): شایسته، پسندیده / دام: تله / مرغان: پرندگان / حریص: طمع کار، زیاده خواه / بی نوا: بی چیز، درمانده / جویم: می طلبیم، می خواهیم / توفیق: لیاقت / محروم: بی نصیب، بی بهره / لطف: مهربانی / رب: خداوند / آفاق: جمع افق، کرانه های آسمان

#آرایه ها:

روا: جناس تام ← مصراع اول به معنی برآورده شدن؛ مصراع دوم به معنی جایز و پسندیده / مصراع اول بیت دوم: واج آرایه «ش» / قطره ی دانش: اضافه ی تشبیهی / دریا: استعاره از علم خداوند / صد هزار: عدد کثرت / دانه: استعاره از مظاهر فریبنده ی دنیا / ما چو مرغان: تشبیه / دام و دانه و مرغان: تناسب / هزاران: عدد کثرت / دام: استعاره از مشکلات و سختی ها / هزاران با هیچ: تضاد معنایی / آتش زدن در چیزی: کنایه از نابود کردن / آفاق: مجاز از کل جهان

#معنای شعر:

بیت اول: ای خدایی که بخشش و احسان تو برآورده کننده ی نیازهاست، با حضور تو یاد کردن از هیچ کس دیگری شایسته و جایز نیست.
بیت دوم: (خداوندا) علم اندکی که به ما بخشیدی را به علم فراوان خود متصل و آن را زیاد بگردان.
بیت سوم: (خدایا) در مسیر زندگی مشکلات و مسائل گمراه کننده ی فراوانی وجود دارد و ما نیز، مانند پرندگانی بیچاره و طمع کار هستیم (زود فریب می خوریم)
بیت چهارم: (خدایا) اگرچه مشکلات و سختی های فراوانی در مسیر زندگی ما وجود دارد، ولی چون تو با ما هستی هیچ نگرانی نداریم.
بیت پنجم: از خدا درخواست می کنیم که ما را در کسب ادب و تربیت موفق گرداند؛ چرا که افراد بی ادب از لطف و رحمت الهی بی بهره می مانند.
بیت ششم: فرد بی ادب تنها به خودش بدی نمی کند؛ بلکه موجب فساد و ویرانی تمام جهان می شود.

#نکات دستوری:

ای خدا ← ای: حرف ندا؛ خدا: منادا / مصراع اول: حذف فعل «است» به قرینه ی معنوی ← ای خدایی که فضل تو برآورنده ی حاجت (است) / مصراع ششم: حذف فعل «هستیم» به قرینه ی معنوی ← ما چو مرغان حریصی بی نوا (هستیم)

قالب شعر: مثنوی